

OLIV TA'LIM TIZIMINI RIVOJLANTIRISHDA JAHON TA'LIM TIZIMIDAGI TAJRIBALAR

Chirchiq Davlat pedagogika universiteti o'qituvchisi

Ilmiy rahbar: N.E Perdeshova

Kudratova Sitora Komilovna

Nagmadjanova Aziza Komiljon qizi

Karimova Nilufar Baxtiyorovna

psixologiya 3- bosqich talabasi

Annotatsiya: Maqolada oliy ta'lim tizimini rivojlantirishda jahon tajribasining ahamiyati va undan olingan saboqlar tahlil qilinadi. Dunyoning yetakchi mamlakatlaridagi ta'lim tizimlari, innovatsion pedagogik yondashuvlar va raqamli texnologiyalarning qo'llanilishi o'rganiladi. Shuningdek, xalqaro standartlar va samarali boshqaruv tizimlari misolida O'zbekiston ta'lim tizimiga tatbiq etish imkoniyatlari muhokama qilinadi.

Kalit so'zlar: Oliy ta'lim, ta'lim tizimi, jahon tajribasi, innovatsion pedagogika, raqamli texnologiyalar, ta'limni boshqarish.

Аннотация: В статье анализируется значение мирового образовательного опыта для развития системы высшего образования. Рассматриваются системы образования ведущих стран, инновационные педагогические подходы и использование цифровых технологий. Также обсуждаются возможности применения международных стандартов и эффективных управленческих практик в системе высшего образования Узбекистана.

Ключевые слова: Высшее образование, система образования, мировой опыт, инновационная педагогика, цифровые технологии, управление образованием.

Abstract: The article analyzes the importance of global educational experiences in the development of higher education. It examines leading countries' education systems, innovative pedagogical approaches, and the use of digital technologies. Furthermore, the article discusses opportunities to apply international standards and effective management practices to the higher education system of Uzbekistan.

Keywords: Higher education, education system, global experience, innovative pedagogy, digital technologies, educational management.

KIRISH

Oliy ta'lim tizimi har bir mamlakatning iqtisodiy, ijtimoiy va madaniy rivojlanishida muhim rol o'ynaydi. Bugungi kunda globalizatsiya va raqamli inqilob sharoitida oliy ta'lim tizimlarini samarali rivojlantirish milliy va xalqaro darajada dolzarb masalaga aylangan. Jahonning ilg'or mamlakatlari – AQSh, Buyuk Britaniya, Germaniya, Singapur va Finlyandiya kabi davlatlar – ta'lim tizimini modernizatsiya qilishda innovatsion pedagogik yondashuvlar, raqamli texnologiyalar va samarali boshqaruv tizimlaridan keng foydalanmoqda.

Shuningdek, jahon tajribasi oliy ta'limning sifatini oshirish, talabalar va o'qituvchilar salohiyatini rivojlantirish hamda ta'lim jarayonlarini xalqaro standartlarga moslashtirish imkonini beradi. Shu nuqtai nazardan, O'zbekiston oliy ta'lim tizimida ushbu tajribalarni o'rganish va tatbiq etish milliy ta'lim sifatini yanada yaxshilashga xizmat qilishi mumkin.

Maqolada jahon ta'lim tizimidagi ilg'or tajribalar tahlil qilinadi, ularning O'zbekiston sharoitida qo'llanish imkoniyatlari ko'rib chiqiladi va ta'limning innovatsion rivojlanish yo'llari taklif etiladi.

Asosiy qism

AQSh, Buyuk Britaniya, Germaniya va boshqa ilg'or mamlakatlarda oliy ta'limning sifatini ta'minlash uchun xalqaro akkreditatsiya tizimlari joriy etilgan. Bu tizimlar universitetlarda o'quv dasturlari, pedagogik jarayonlar va talaba salohiyatini global me'yorlarga moslashtirish imkonini beradi. Masalan, AQShda "ABET" va "AACSB" kabi xalqaro akkreditatsiya organlari muhandislik va biznes ta'limining sifatini baholaydi. Bu talabalar va o'qituvchilarning professional salohiyatini oshirishga xizmat qiladi.

Finlyandiya va Singapur universitetlarida ta'lim interaktiv, loyihaviy va tadqiqotga yo'naltirilgan shakllarda olib boriladi. Masalan, "Project-Based Learning" va muammoni hal qilishga yo'naltirilgan metodlar talabalarni tanqidiy fikrlash, ijodiy yondashuv va mustaqil qaror qabul qilish ko'nikmalarini rivojlantirishga qaratilgan. Shu bilan birga, guruh ishlari va seminarlar

Raqamli platformalar, sun'iy intellekt, virtual laboratoriyalar va elektron kutubxonalar oliy ta'lim jarayonini transformatsiya qilmoqda. Masalan, Singapur va Janubiy Koreyada talabalar uchun virtual laboratoriyalar va simulyatsion dasturlar orqali amaliy ko'nikmalarni oshirish imkoniyati yaratilgan. Bu esa o'qitish jarayonini individualizatsiya qilish va talabalar ehtiyojiga moslashtirishga xizmat qiladi. Ilg'or mamlakatlarda universitetlar mustaqil moliyalashtiriladi va samarali boshqaruv tizimlari joriy etilgan. Masalan, Germaniyada universitetlarning strategik rejalashtirish va byudjet nazorati tizimi mavjud bo'lib, u ta'lim jarayonining sifatini oshirish va ilmiy faoliyatni rivojlantirishga yordam beradi. Bu, shuningdek, universitetlar va biznes hamkorligi orqali ilmiy tadqiqotlar va innovatsiyalarni qo'llab-quvvatlash imkonini beradi.

O'zbekiston oliy ta'lim tizimi so'nggi yillarda modernizatsiya jarayonida jahon tajribasini o'rganish va tatbiq etishga qaratilgan bir qator chora-tadbirlarni amalga oshirmoqda: O'zbekistonning yetakchi universitetlari xalqaro akkreditatsiya olish orqali ta'lim sifatini oshirishga intilmoqda. Bu talabalar uchun xalqaro mehnat bozorida raqobatbardosh bo'lish imkoniyatini yaratadi va universitetlar o'quv dasturlarini global standartlarga moslashtirishga yordam beradi.

O'zbekiston universitetlarida masofaviy o'qitish va elektron ta'lim resurslaridan foydalanish imkoniyatlari kengaymoqda. Masalan, "Elektron universitet" va "MOOCs" platformalari talabalarga har qanday joydan o'qish imkonini beradi, shuningdek, o'quv jarayonini shaxsiylashtirish va individual rivojlanish imkoniyatini yaratadi.

Talabalar loyihaviy ishlarda va ilmiy-tadqiqot faoliyatida faol ishtirok etmoqda. Loyihalar asosida o'qitish, seminarlar va case-study metodlari talabalarda tanqidiy fikrlash va muammoni hal qilish ko'nikmalarini rivojlantiradi. Shu bilan birga, bu yondashuvlar talaba va o'qituvchi o'rtasida interaktiv aloqani kuchaytiradi.

O'zbekiston universitetlari mustaqil moliyalashtirish va strategik boshqaruv tizimlarini joriy etish orqali o'quv jarayonining sifatini oshirishga intilmoqda. Bu o'quv dasturlari va ilmiy tadqiqotlarni rejalashtirish, universitetlararo raqobatni oshirish va innovatsion loyihalarni amalga oshirish imkonini beradi.

Jahon tajribasini O'zbekiston sharoitida tatbiq etishda quyidagi muammolar mavjud:

- Malakali kadrlar yetishmovchiligi va o'qituvchilarning malakasini oshirish zarurati.
- Raqamli texnologiyalar va infratuzilmaning to'liq rivojlanmaganligi.
- Innovatsion pedagogik yondashuvlar va ilmiy tadqiqotlarni moliyalashtirishning yetarli emasligi.

Shunga qaramay, yuqoridagi muammolarni hal qilish orqali O'zbekiston oliy ta'lim tizimi innovatsion, raqamli va xalqaro standartlarga mos tizimga aylanishi mumkin. Jahon tajribasini moslashtirish universitetlarni raqobatbardosh, talabalarni esa global mehnat bozoriga tayyorlaydi.

Xulosa qilib aytish joizki, Oliy ta'lim tizimini rivojlantirishda jahon tajribasini o'rganish va tatbiq etish O'zbekiston ta'limining sifatini oshirishda muhim omil hisoblanadi. Ilg'or mamlakatlarning innovatsion pedagogik yondashuvlari, raqamli texnologiyalar va samarali boshqaruv tizimlari O'zbekiston universitetlariga moslashtirilsa, ta'lim jarayoni yanada sifatli, talabalar esa raqobatbardosh bo'ladi.

Shu bilan birga, malakali kadrlar tayyorlash, ta'lim infratuzilmasini rivojlantirish va ilmiy tadqiqotlarni moliyalashtirish masalalari hal qilinishi lozim. Jahon tajribasini chuqur o'rganish va uni milliy sharoitga moslashtirish orqali O'zbekiston oliy ta'lim tizimi innovatsion, raqamli va xalqaro standartlarga javob beruvchi tizimga aylanishi mumkin.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI:

1. Altbach, P. G., Reisberg, L., & Rumbley, L. E. (2019). Jahon oliy ta'limidagi tendensiyalar: akademik inqilobni kuzatish. UNESCO Publishing.
2. Biggs, J., & Tang, C. (2011). Universitetda sifatli ta'limni tashkil etish. McGraw-Hill Education.
3. Knight, J. (2015). Oliy ta'limni xalqarolashtirish: muammolar va imkoniyatlar. Routledge.
4. Trow, M. (2010). Elita, ommaviy va universal kirish bosqichlariga o'tish: zamonaviy jamiyatlarda oliy ta'lim shakllari va fazalari. Higher Education Policy, 23(2), 1-21.
5. UNESCO. (2021). Global ta'lim monitoringi hisobot: inklyuzivlik va ta'lim sifati. Paris: UNESCO.
6. OECD. (2020). Ta'lim ko'rsatkichlari bo'yicha yillik hisobot 2020. OECD Publishing.